

**NÁRODNÁ RADA OBČANOV
SO ZDRAVOTNÝM
POSTIHNUTÍM V SR**

Mosty inklúzie

Internetový časopis

Ročník 2017, číslo 02 (august)

Vydáva

Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v SR
s finančnou podporou

Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Časopis je k dispozícii on-line i na stiahnutie na adrese www.nrozp-mosty.sk

Obsah

ÚVODNÍK.....	2
ZO ŽIVOTA ORGANIZÁCIÍ	3
Pomoc mamám vrátiť sa do zamestnania	3
Vítazstvá, ktoré pomáhajú.....	4
TÉMY ČÍSLA.....	6
Progresívny nález ústavného súdu. Právo voliť majú už aj ľudia pozbavení spôsobilosti na právne úkony.....	6
Prístupnosť tovarov a služieb bude na programe Európskeho parlamentu, bojujeme o lepší dokument.....	8
Mimoriadne uznesenie o Európskom akte o prístupnosti	10
Agenda 2030 ako nástroj na uplatňovanie práv ľudí so zdravotným postihnutím ..	12
AKTUÁLNA LEGISLATÍVA	17
Financovanie asistentov učiteľa	17
Novela zákona o posunkovej reči nepočujúcich osôb.....	19
Ako postupovať pri vybavovaní invalidného dôchodku	20
Útvar hodnoty za peniaze.....	20
AKO TO FUNGUJE V EÚ A VO SVETE	22
Nič o nás bez nás – zdravotné postihnutie je bežnou súčasťou života. Chceme inkluzívnu a prístupnú Európu	22
Európa je bližšie k podpisu Marakéšskej zmluvy.....	27
BUDE VÁS ZAUJÍMAŤ	30
Občianska spoločnosť bude efektívne spolupracovať s verejnou správou.....	30
EDF hľadá asistenta v oblasti e-prístupnosti	32

ÚVODNÍK

Vážení čitatelia,

prichádzame ku vám s ďalším vydaním nášho internetového magazínu Mosty inklúzie. Krásne prázdninové dni sú za nami, no ani leto nie je dôvodom na to, aby sme zabúdali na dôležité témy spájajúce sa so životom zdravotne postihnutých ľudí (a ľudí vo všeobecnosti).

Rámce národných legislatív štátov Európskej únie (EÚ) zásadne ovplyvňuje spoločná legislatíva. Jednou zo závažných tém, ktoré sme pre vás pripravili, je dostupnosť služieb a tovarov na celom jednotnom trhu únie, a to nezávisle od členského štátu, ich pôvodu a miesta ich použitia.

Práve na túto tému sa bude onedlho hovoriť na pôde Európskeho parlamentu. A to na základe správy, ktorá má podľa hnutia zdravotného postihnutia v celej EÚ značné rezervy.

Preto sme spolu s ďalšími organizáciami osôb so zdravotným postihnutím v štátoch EÚ zaslali poslancom Európskeho parlamentu naše návrhy na zmeny a doplnenia v uvedenej správe a požiadali ich, aby ich predložili pri hlasovaní.

Pripravili sme pre vás aj kompletný preklad súvisiaceho Mimoriadneho uznesenia o Európskom akte o prístupnosti, ktoré prijalo Generálne zhromaždenie EDF v máji tohto roku v Madride.

Ďalšia závažná téma súvisí s nálezom ústavného súdu. Týka sa volebného práva ľudí pozbavených spôsobilosti na právne úkony.

V sekcii legislatívnych noviniek nájdete napríklad informáciu k novele zákona o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení (týka sa okrem iného financií na asistenta učiteľa).

Pripravili sme pre vás opäť aj správy z aktivít niektorých členských organizácií. Zatiaľ ide len o čriečky.

Preto budeme radi, ak nás budete na vašu činnosť a novinky, ktoré sa u vás dejú, pravidelne upozorňovať, aby sme mohli v celom rozsahu informovať o úctyhodnej práci, ktorú vykonávate.

Z tém, ktoré nájdete v aktuálnom čísle Mostov inklúzie sa vymenovali len niektoré. Veríme však, že vás aktuálne vydanie zaujme v plnom rozsahu.

Redakcia

ZO ŽIVOTA ORGANIZÁCIÍ

Pomoc mamám vrátiť sa do zamestnania

Mnohé z mamičiek detí so zdravotným znevýhodnením majú sťažený návrat do zamestnania. Dlhodobo sa starajú o svoje dieťa, väčšinou až do dovŕšenia šiesteho roku dieťaťa. V mnohých prípadoch sa im nepodarí vrátiť do pracovného procesu vôbec.

Následkom je nielen finančná ujma rodiny, ktorá je odkázaná na príjem zo strany otca. Mamám chýba aj pocit naplnenia, seberealizácie. Práca môže byť pre ne aj významným prostriedkom správnej psychohygieny.

Raná starostlivosť, n.o. sa preto v projekte Máme na to! rozhodla podporiť návrat rodičov detí so zdravotným znevýhodnením do zamestnania.

Angličtina i pomoc psychológa

V rámci projektu sa pre vybrané matky uskutočnil kurz anglického jazyka, kde mohli oprášiť svoje staré vedomosti a naučiť sa niečo nové.

Návrat do zamestnania po viacerých rokoch je pre rodičov nepochybne veľkou zmenou a náročnou životnou udalosťou. Ovplyvňuje nielen matku a dieťa, ale aj celú rodinu a jej fungovanie.

Aj to je dôvod, prečo vznikla podporná rodičovská skupina, ktorú viedol skúsený psychológ. Mamičky mohli zažiť atmosféru dôvery a bezpečia, otvoriť svoje ťaživé témy, hovoriť o svojich strachoch, obavách a poskytnúť si vzájomnú podporu.

Možnosti opatery a financie

Súčasťou projektu bolo aj kvalifikované sociálne poradenstvo. Sociálny pracovník počas návštev v rodine poskytol podstatné informácie, ako hľadať možnosti zaradenia dieťaťa do predškolského/školského zariadenia (MŠ, ZŠ), respektíve do zariadenia sociálnych služieb (denná forma domova sociálnych služieb).

Poradil rodičovi dostupné možnosti finančnej podpory v prípade, že sa zamestná.

Rodičia dostali komplexné informácie o všetkých možnostiach zlepšenia finančnej situácie rodiny súvisiace so zvýšenými výdavkami na potreby dieťaťa so znevýhodnením.

Sociálny pracovník prichádzal do rodiny spolu s poradcom včasnej intervencie, ktorý danú rodinu už dlhodobo sprevádza.

Vďaka tomu bola zabezpečená kontinuita sprevádzania rodín v období po ukončení projektových aktivít. Projekt sa uskutočnil s podporou Nadácie Pontis a firmy Accenture.

Zuzana Krchňavá, sociálny pracovník a koordinátor projektu Máme na to! Raná starostlivosť, n.o.

Stretnutie s rodičmi. Návrat do zamestnania po viacerých rokoch je pre nich veľkou zmenou a náročnou životnou udalosťou. FOTO: RANÁ STAROSTLIVOSŤ

Víťazstvá, ktoré pomáhajú

Biela pastelka, symbol pomoci v na prvý pohľad neriešiteľných situáciách v živote nevidiacich a slabozrakých, kreslí bielu čiaru na tmavej ceste. Každá z nich sa premení na pomocnú ruku podanú pri snahe naučiť sa samostatne a najmä bezpečne chodiť s bielou palicou, variť, postarať sa o domácnosť, pracovať s počítačom a mnoho iných činností, z ktorých každá je malým víťazstvom. Víťazstvom, ktoré ľuďom so zrakovým postihnutím pomôže viesť plnohodnotný život.

Už 16. ročník tradičnej zbierky Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska Biela pastelka je ohraničený 1. júnom a 31. decembrom. V uliciach Bielu pastelku nájdete v septembri.

Možno prispieť i opýtať sa

Podporiť aktivity pre nevidiacich a slabozrakých je možné príspevkom na účet verejnej zbierky SK23 1111 0000 0014 3025 8006 alebo do stacionárnych pokladničiek umiestnených vo vybraných inštitúciách (školy, úrady, firmy a podobne). Ďalšou možnosťou je zaslať SMS na číslo 820 v hodnote dve eurá v sieti všetkých mobilných operátorov alebo on-line na www.bielapastelka.sk.

Ulice miest a obcí po celom Slovensku budú tradičným dvojčlenným tímom Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS) patriť 22. a 23. septembra.

Informačné stánky sa opäť naplnia najrôznejšími kompenzačnými a optickými pomôckami a odpoveďami na všetky otázky o živote so zrakovým postihnutím. „V krajských mestách budeme merať zrakové parametre deťom v predškolskom veku a dospelým, ponúkneme tiež možnosť odfotiť sa s maketou ambasádora tohto ročníka, niekoľkonásobného futbalistu roka Mareka Hamšíka a s loptou s jeho podpisom,“ hovorí Dušana Blašková, manažérka pre PR ÚNSS.

Úvodný výkop v Banskej Bystrici

Úvodný výkop kampane sa uskutoční vo štvrtok 21. septembra v Europa SC v Banskej Bystrici, v Markovom rodnom meste. V piatok 22. septembra medzi 10.00 a 17.00 hod. budú môcť ľudia stretnúť aktivistov a pracovníkov ÚNSS na viacerých miestach.

Patriť k nim bude City Aréna v Trnave, OC MAX v Trenčíne, OC Centro v Nitre, Ul. 17. novembra v Topoľčanoch, Mirage SC v Žiline, Divadelné námestie v Martine, ZOC MAX v Prešove, Námestie sv. Egídia v Poprade, Námestie Slobody v Humennom, Aupark v Košiciach a Eurovea v Bratislave, kde sa so sprievodným slovom speváčky a moderátorky Kristíny Prekopovej uskutoční hlavné podujatie Bielej pastelky 2017.

Výnos verejnej zbierky bude použitý na:

- špeciálne rehabilitačné programy zamerané na výcvik samostatnej chôdze s bielou palicou, kurzy Braillovhovho písma, práce s rôznymi kompenzačnými pomôckami, sebaobsluhy a pod.;
- obhajobu práv ľudí so zrakovým postihnutím zameranú na vytváranie rovnakých príležitostí;
- odstraňovanie a prevenciu vytvárania architektonických a dopravných bariér;
- oboznamovanie verejnosti s možnosťami riešenia problémov nevidiacich a slabozrakých ľudí.

(red)

Informačné stánky sa v septembri opäť naplnia najrôznejšími kompenzačnými a optickými pomôckami. FOTO: ÚNSS

TÉMY ČÍSLA

Progresívny nálezn ústavného súdu. Právo voliť majú už aj ľudia pozbavení spôsobilosti na právne úkony

Problematikou volebného práva sa najviac zaoberáme v čase pred voľbami alebo v priebehu ich konania. Zamysleli ste sa nad tým, že niektorí ľudia nemôžu voliť? A prečo je to tak?

Z predchádzajúcej praxe môžem potvrdiť, že najviac sa obmedzenie volebného práva dotýkalo osôb so zdravotným postihnutím, konkrétne s oslabenými mentálnymi schopnosťami.

Analýza prekážok

Už v roku 2011 Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v SR (ďalej aj ako ZPMP v SR) upozorňovalo na rozpor vtedy platných zákonov o voľbách (účinné boli zákony, ktoré upravovali čiastkovo voľby – napr. voľbu do národnej rady, voľbu prezidenta republiky, voľbu do orgánov samosprávy, Európskeho parlamentu).

ZPMP v SR spracovalo analýzu prekážok výkonu volebného práva osobami s mentálnym a psycho-sociálnym postihnutím v Slovenskej republike a formulovalo návrhy na ich prekonanie.

Zamerali sa na prekážky podľa práva (de iure), na zákazy vyjadrené v práve, ktoré bránia dotknutým osobám zúčastniť sa volieb, ako aj na faktické prekážky (de facto), na chýbajúce prispôsobenie volebného procesu potrebám osôb so zdravotným postihnutím.

Automatický úkon

Najrozsiahlejší zákaz práva voliť sa vzťahoval na ľudí, ktorí sú pozbavení spôsobilosti na právne úkony. Z monitoringu, ktorý sme na Úrade komisára pre osoby so zdravotným postihnutím zrealizovali na jeseň 2016, sme zistili, že k 30. 6. 2016 bol celkový počet ľudí, ktorí sú pozbavení spôsobilosti na právne úkony v celom rozsahu, 16 816.

Je zarážajúce, že títo ľudia boli vyčlenení z volebného práva úplne automaticky (zo zákona o voľbách), pritom žiadny súd neskúmal, či každý jeden človek z toho počtu 16 816 by chcel využiť svoje volebné právo.

Schopnosť voliť sa však v konaní o spôsobilosti na právne úkony neskúma, a to z jednoduchého dôvodu. Súdny o volebnom práve nemôžu samostatne rozhodovať. Nadužívanie pozbavenia spôsobilosti na právne úkony na úkor čiastočného obmedzenia spôsobilosti na právne úkony (z výstupov z monitoringu Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím bolo zistené, že k 30. 6. 2016 bolo na Slovensku 1 100 osôb obmedzených spôsobilosti na právne úkony) spôsobilo, že väčšina týchto osôb voliť schopná je, respektíve by bola, keby im to bolo umožnené.

Skúmanie „volebných schopností“

Zákon č. 180/2014 Z.z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý komplexne

upravuje voľby do národnej rady, voľby do Európskeho parlamentu, voľbu prezidenta, ľudové hlasovanie o odvolaní prezidenta Slovenskej republiky, voľby do orgánov územnej samosprávy a spôsob vykonania referenda vyhláseného podľa voľby čl. 92 až čl. 99 ústavy do orgánov, umožnil vykonávať volebné právo osobám s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony, avšak prevzal dovtedy platnú právnu úpravu tak, že plošne zachoval vylúčenie volebného práva pre osoby s pozbavenou spôsobilosťou na právne úkony.

Podľa § 4 písm. c) zákona je prekážkou práva voliť pozbavenie spôsobilosti na právne úkony.

Tento zákon nadobudol účinnosť už v čase, keď Slovenská republika ratifikovala Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a jeho Opčný protokol (ratifikovaný 25. 6. 2010).

V zmysle Dohovoru a jeho článku 29 – Účasť na politickom a verejnom živote“ v spojení s článkom 5 ods. 1 a 2 a článkom 12 ods.1 a 2 je akékoľvek obmedzenie volebného práva v rozpore s uvedenými článkami dohovoru a tiež v rozpore Ústavou Slovenskej republiky a ďalšími medzinárodnými dohovormi (Ústavy Slovenskej republiky, čl. 3 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl.14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 25 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach v spojení s čl. 2 ods.1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, čl. 29 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím v spojení s čl. 5 ods.1 a 2 a čl.12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a s čl. 39 ods.1 a 2 Charty základných práv Európskej únie).

Tuzemské sudy nemali ani v minulosti ani teraz možnosť v konaní o spôsobilosti na právne úkony osobitne rozhodovať o volebnom práve, a to ani na základe individuálneho skúmania "volebných schopností".

Nemáme žiadne pochybnosti

Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) právo voliť nie je výsada, ktorá by patrila iba určitým privilegovaným skupinám. Základným princípom demokratického štátu je volebné právo, ktoré je všeobecné, t.j. prislúcha každému bez rozdielu postavenia v spoločnosti. Ak by štát mal obmedziť volebné právo, môže tak urobiť výlučne výnimočne, so zachovaním princípu proporcionality.

Vďaka nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. PL.ÚS2/2016 z 22. marca 2017 už nemáme žiadne pochybnosti, či je obmedzenie volebného práva v súlade alebo v rozpore s ústavou a citovanými medzinárodnými dohovormi.

Nález ústavného súdu bol vyhlásený v Zbierke zákonov dňa 31. 5. 2017. Týmto dňom strácajú účinnosť ustanovenia § 4 ods. b) a c) zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Ak Národná rada Slovenskej republiky neuvedie tieto ustanovenia do súladu s citovanými článkami Ústavy Slovenskej republiky a medzinárodnými dohovormi, strácajú po šiestich mesiacoch od vyhlásenia tohto nálezu v Zbierke zákonov Slovenskej republiky platnosť.

Zuzana Stavrovská,

komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím

Prístupnosť tovarov a služieb bude na programe Európskeho parlamentu, bojujeme o lepší dokument

Jedným zo základných cieľov EÚ je odstrániť bariéry a podporiť cezhraničnú výmenu a obchod v rámci vnútorného trhu EÚ a zabezpečiť lepšiu dostupnosť služieb, tovarov, informácií, vzdelávania, trhu práce (atď.) občanom EÚ, ktorými sú aj osoby so zdravotným postihnutím.

Pre osoby so zdravotným postihnutím však samotná dostupnosť uvedených prostriedkov a aktivít nestačí.

Potrebná je aj ich prístupnosť, teda možnosť samostatne ich využívať a zúčastňovať sa na nich rovnako ako osoby bez zdravotného postihnutia.

Chýba jednotný systém

Určité požiadavky na prístupnosť sú už obsiahnuté v európskej legislatíve ako aj v národných legislatívach, často však obsahujú rozdielny rozsah a spôsob ich realizácie. Chýba jednotný a harmonizovaný systém pravidiel prístupnosti. Tento systém by mal zabezpečiť dostupnosť prístupných služieb a tovarov v rámci celého jednotného trhu EÚ, nezávisle od členského štátu ich pôvodu a miesta ich použitia.

Snaha o využívanie uvedených prostriedkov a aktivít ľuďmi so zdravotným postihnutím sa potom často mení na ubíjajúcu a frustrujúcu skúsenosť v dôsledku ich nerovnakej prístupnosti až neprístupnosti v jednotlivých členských štátoch EÚ.

Zabezpečiť prístupnosť sa však zaviazala EÚ aj ratifikáciou Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Preto Európska komisia zverejnila v decembri 2015 návrh [Smernice o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, pokiaľ ide o požiadavky na prístupnosť výrobkov a služieb](#), ktorá sa skrátene označuje ako Európsky akt o prístupnosti (EAA – European Accessibility Act).

O tomto návrhu sme už písali v Mostoch inklúzie 7/2015.

Návrh je pripravený na prvé čítanie

Európsky akt o prístupnosti predstavuje horizontálne uplatnenie jednotných požiadaviek na prístupnosť v rámci interného trhu EÚ, ktoré pokrývajú široký okruh tovarov a služieb z najrôznejších oblastí života spoločnosti.

Mal by naplniť pojem prístupnosť konkrétnym a živým obsahom zodpovedajúcim potrebám nezávislého života osôb so zdravotným postihnutím.

Okrem iného pokrýva počítače a softvér, bankomaty, automaty na predaj lístkov, automaty na prihlasovanie sa do poradia, inteligentné telefóny, tablety, TV prijímače, online nákupy, bankové služby, elektronické knihy, informačné systémy dopravných spoločností a súvisiacu dopravnú infraštruktúru, ako aj tovary a služby finančne podporované z európskych fondov.

Diskusii a príprave znenia návrhu smernice bolo venovaných 18 mesiacov a teraz je pripravený návrh na prvé čítanie v Európskom parlamente, ktoré sa uskutoční 13. a 14. septembra 2017.

Svojimi pripomienkami a stanoviskami sa na príprave tejto dôležitej smernice zúčastňovali aj organizácie osôb so zdravotným postihnutím, najmä Európske fórum

zdravotného postihnutia (EDF) a Európska únia nevidiacich (EBU). Aj NROZP spolupracovala na vypracovaní ich stanovísk, vypracovala tiež vlastné [stanovisko](#) a zúčastňovala sa na práci pracovnej skupiny pre prípravu oficiálnych slovenských stanovísk k návrhu.

Správa výboru nás sklamala

Na nadchádzajúcom zasadnutí by mal Európsky parlament prijať oficiálne stanovisko k návrhu Európskeho aktu o prístupnosti. Základným podkladom pre prijatie oficiálneho stanoviska Európskeho parlamentu je [správa](#) jeho Výboru pre vnútorný trh a ochranu spotrebiteľa (IMCO).

Žiaľ, táto správa je pre nás mimoriadnym sklamaním. Degraduje prístupnosť na neurčitú, všeobecnú a nevyhnutiteľnú požiadavku a neráta so záväzkami a reguláciou pre mnohé sektory. Výbor IMCO uprednostnil požiadavky podnikateľského sektora pred právami ľudí vrátane ľudí so zdravotným postihnutím, seniorov a všetkých spotrebiteľov.

Správa je v úplnom rozpore so všetkými predchádzajúcimi stanoviskami Európskeho parlamentu k Európskemu aktu o prístupnosti a predovšetkým s [uznesením Európskeho parlamentu zo 7. júna 2016 o implementácii Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím](#). Na dosiahnutie cieľa, ktorým je prístupná spoločnosť pre všetkých, potrebujeme silný, povinný a horizontálny predpis, ktorý obsiahne široký okruh oblastí života spoločnosti.

Ak Európsky parlament (EP) prijme túto správu bez rozsiahlych zmien, budeme mať bezobsažný Európsky akt o prístupnosti, ktorý nepomôže miliónom Európanov so zdravotným postihnutím.

Bojujeme o zmeny

Preto sme spolu s [EDF](#) a [EBU](#) a organizáciami osôb so zdravotným postihnutím v štátoch EÚ zaslali poslancom Európskeho parlamentu naše návrhy na zmeny v uvedenej správe a požiadali ich, aby ich predložili pri hlasovaní EP.

EDF na svojom Generálnom zhromaždení v Madride dňa 13. mája 2017 prijalo aj mimoriadne uznesenie o Európskom akte o prístupnosti, ktorého slovenské znenie si tiež môžete prečítať v tomto čísle nášho časopisu.

Tiež sme zdefinovali zásadné priority, ktoré by sa mali uplatniť vo výslednej pozícii Európskeho parlamentu. Ak nebudú uplatnené, žiadame poslancov, aby odmietli celú správu Výboru IMCO a hlasovali proti jej schváleniu.

Medzi základné priority organizácií osôb so zdravotným postihnutím, ktoré by mala smernica obsahovať, patria tieto požiadavky:

- záväzné ustanovenia o prístupnosti stavebného prostredia (požadujeme minimálne prístupnosť prostredia, v ktorom sa nachádzajú prístupné služby a tovary);
- požadovanie uplatniteľnosti požiadaviek prístupnosti v širšom okruhu predpisov EÚ (ako doprava a jej infraštruktúra, verejné obstarávanie, investície všetkých druhov);
- záväznosť uplatňovania požiadaviek prístupnosti pre všetkých hospodárskych operátorov (podniky), vrátane mikropodnikov a malých a stredných podnikov (požadujeme odstránenie výnimky, podľa ktorej

mikropodniky a ďalšie vybrané kategórie podnikov nemusia uplatňovať požiadavky na prístupnosť);

- jasné a záväzné požiadavky na funkčnú prístupnosť, predovšetkým pre oblasti, ako sú audiovizuálne médiá a súvisiace služby, verejná doprava a súvisiaca infraštruktúra, samoobslužné terminály a prostredníctvom nich poskytované služby, elektronické knihy a súvisiace služby, atď.

Budeme vás informovať o tom, s akým stanoviskom posunul Európsky parlament návrh smernice do ďalšieho schvaľovacieho procesu a aká úspešná bola naša iniciatíva.

(red)

Mimoriadne uznesenie o Európskom akte o prístupnosti

Prijaté Generálnym zhromaždením EDF dňa 13. mája 2017 v Madride

(preklad)

Vnútorňý trh pre všetkých

Vzhľadom na význam návrhu Európskeho aktu o prístupnosti (Smernica Európskeho parlamentu a Rady o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, pokiaľ ide o požiadavky na prístupnosť výrobkov a služieb) pre hnutie osôb so zdravotným postihnutím (COM/2015/0615 final - 2015/0278 (COD));

Pripomínajúc, že v Európskej únii (EÚ) žije 80 miliónov ľudí so zdravotným postihnutím a že z prístupného vnútorného trhu budú vzhľadom na demografické zmeny profitovať nielen osoby so zdravotným postihnutím, ale všetci občania, a na to, že bude zohľadňovať potreby všetkých spotrebiteľov;

Zdôrazňujúc, že EDF víta návrh aktu o prístupnosti predložený Európskou komisiou v decembri 2015 a vysoko si cení jej záväzok voči osobám so zdravotným postihnutím a ich právam;

Usudzujúc, že predmetné otázky sú mimoriadne dôležité pre osoby so zdravotným postihnutím, ktoré sa neustále stretávajú so značnými prekážkami pri prístupe k výrobkom, službám a zariadeniam v celej EÚ vrátane tých, ktoré sú financované verejnými orgánmi, a z uvedeného dôvodu budú mať tieto osoby obrovský úžitok zo silného a progresívneho legislatívneho aktu, ktorým sa predchádza diskriminácii a zaručuje sa inkluzívny európsky vnútorný trh;

Zdôrazňujúc, že sloboda pohybu je podľa Zmlúv o EÚ jednou zo základných slobôd a že osoby so zdravotným postihnutím v súčasnosti nemôžu toto svoje právo uplatňovať slobodne a v plnej miere;

Berúc na zreteľ skutočnosť, že keďže EÚ podpísala Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, je povinná prijímať príslušné legislatívne opatrenia na zaručenie práva na prístupnosť v súlade s článkom 9 dohovoru a mať na pamäti, že akt o prístupnosti jej neukladá žiadne ďalšie povinnosti;

Zdôrazňujúc, že opatrenia na úrovni EÚ by mali byť primerané, pretože by mali zaručiť rovnaké podmienky pre spotrebiteľov so zdravotným postihnutím a pre priemysel;

Berúc na zreteľ, že odvetvová legislatíva je nedostatočná na dosiahnutie toho, aby boli výrobky a služby hlavného prúdu prístupné a aby z týchto prístupných výrobkov a služieb profitovali aj ostatní spotrebiteľia a užívatelia;

Zdôrazňujúc, že sprístupňovanie výrobkov a služieb je príležitosťou na vytvorenie hospodárskej výhody tým, že spoločnosti EÚ budú konkurencieschopnejšie na svetovom trhu a že vyčlenenie osôb so zdravotným postihnutím z vnútorného trhu predstavuje tiež určité náklady;

Berúc na zreteľ, že v mnohých členských štátoch EÚ stúpa pre osoby so zdravotným postihnutím cena sociálnych služieb a asistencie a že sprístupnenie tovarov a služieb, ako aj životného prostredia pomôže zmierniť tieto náklady a zároveň otvorí trh novej skupine spotrebiteľov;

Zdôrazňujúc, že ak sa prístupnosť berie do úvahy od samotného začiatku, nezvýšia sa ceny pre spotrebiteľov, ale podporí sa inovácia a účasť osôb so zdravotným postihnutím vo všetkých oblastiach života;

Pripomínajúc, že koncepcia „jazyka“, ako sa uvádza v Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, zahŕňa hovorenú reč aj znakový jazyk;

Pripomínajúc, že v Európskej únii už došlo k strate dôvery a že občania EÚ očakávajú, že inštitúcie EÚ budú reagovať na ich potreby;

Pripomínajúc, že technické riešenia na sprístupňovanie výrobkov a služieb už často krát existujú a že tiež môžu stimulovať konkurencieschopnosť a tvorivosť;

Pripomínajúc, že akt o prístupnosti predstavuje aj nástroj na plnenie cieľov v rámci cieľov udržateľného rozvoja (SDGs);

S ľútosťou konštatujúc, že návrh správy Výboru pre vnútorný trh a ochranu spotrebiteľa (IMCO) Európskeho parlamentu z 25. apríla oslabil pôvodný návrh Komisie v kľúčových ustanoveniach, a teda nespĺnil očakávania miliónov Európanov so zdravotným postihnutím, ako ani hnutia v oblasti zdravotného postihnutia;

Pripomínajúc, že návrh správy je v úplnom rozpore s predošlými vyhláseniami Európskeho parlamentu o Európskom akte o prístupnosti a predovšetkým s uznesením Európskeho parlamentu zo 7. júla 2016 o Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím;

Pripomínajúc, že účastníci pokojnej demonštrácie, ktorá sa uskutočnila dňa 6. marca pred sídlom Európskeho parlamentu v Bruseli a na ktorej predstavitelia hnutia v oblasti zdravotného postihnutia a ďalších organizácií občianskej spoločnosti vyzvali inštitúcie EÚ, aby podporili akt o prístupnosti, ktorý odstraňuje prekážky v každodennom živote osôb so zdravotným postihnutím;

Pripomínajúc, že priority EDF, pokiaľ ide o návrh aktu o prístupnosti sú:

- Zadefinovať širší a ambicióznejší rámec vrátane povinnej doložky o prístupnosti zastavaného prostredia.
- Zachovať širšie uplatnenie aktu o prístupnosti pri ďalších legislatívnych aktoch EÚ, ako sú napríklad smernica o verejnom obstarávaní, európske štrukturálne

fondy, či transeurópske siete (TEN-T) s cieľom objasniť povinnosti, ktoré sú už obsiahnuté v spomínaných legislatívnych aktoch.

- Zaručiť, aby akt zahŕňal audiovizuálne služby, elektronické knihy, pohotovostné služby a dopravu a aby sa tak zaručil súlad v rámci EÚ a vysokú úroveň požiadaviek na prístupnosť vo všetkých oblastiach života a aby sa v tomto smere doplnila aj odvetvová legislatíva.
- Upevniť ustanovenia o dohľade nad trhom a vykonávaní aktu, aby sa tak posilnila jeho implementácia vrátane povinností mikropodnikov a malých a stredných podnikov (MSP).
- Posilniť požiadavky na prístupnosť stanovené v akte s cieľom reagovať na špecifiká jednotlivých produktov a služieb a zároveň umožňovať inovačné riešenia.
- Pripomenúť, že EDF ponúka činiteľom EÚ s rozhodovacou právomocou, ako aj priemyselnému odvetviu svoju odbornosť a skúsenosti pri hľadaní konkrétnych riešení a pomoc pri ich uplatňovaní v praxi.

Európske fórum zdravotného postihnutia vyzýva:

- Plénum Európskeho parlamentu na výrazné zmeny a doplnenia správy výboru IMCO s cieľom dosiahnuť silný, ambiciózny a zmysluplný akt, ktorý by reagoval na práva a očakávania 80 miliónov Európanov so zdravotným postihnutím, rovnako ako sa to podarilo pri nedávno prijatej smernici o prístupnosti webových sídel a mobilných aplikácií subjektov verejného sektora a pri uznesení zo 7. júla 2016 o uplatňovaní Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím;
- Radu Európskej únie, aby splnila svoje povinnosti, pokiaľ ide o uplatňovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím v EÚ, a prijala príslušné opatrenia a urýchlene prijala návrh a zároveň v ňom zachovala kľúčové časti textu, ako napríklad prístupnosť zastavaného prostredia, dopravy a súčinnosť s ďalšími zákonmi EÚ, ako aj konzultovanie s osobami so zdravotným postihnutím a ich reprezentatívnymi organizáciami na úrovni EÚ i na národnej úrovni pri všetkých krokoch rozhodovacieho procesu.

(preklad z anglického jazyka, red)

Agenda 2030 ako nástroj na uplatňovanie práv ľudí so zdravotným postihnutím

Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj

V septembri 2015 schválila OSN Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj. Agenda 2030 je doposiaľ najkomplexnejším súborom priorít pre zabezpečenie udržateľného rozvoja.

Nasleduje po Miléniovej deklarácii OSN na roky 2000 – 2015, ktorá bola prvou spoločnou víziou pre globálny rozvoj a tvorbu rozvojovej politiky.

Kľúčovými princípmi novej Agendy 2030 sú transformácia, integrácia a univerzálnosť.

Nenechať nikoho stranou

Transformačný charakter Agendy 2030 je vyjadrený v 17 cieľoch udržateľného rozvoja (SDGs – Sustainable Development Goals), rozpracovaných do 169 čiastkových cieľov, ktorých ambíciou je usmerňovať štrukturálnu politickú, ekonomickú a sociálnu premenu jednotlivých krajín sveta v reakcii na hrozby, ktorým ľudstvo v súčasnosti čelí.

Integračný charakter je v Agende 2030 reprezentovaný vzájomným prepojením ekonomickej, sociálnej a environmentálnej oblasti udržateľného rozvoja.

Univerzálnosť Agendy 2030 predstavuje hlavný rozdiel oproti rozvojovým cieľom Miléniovej deklarácie OSN. Zámerom miléniových rozvojových cieľov bolo odstránenie extrémnej chudoby a hladu v rozvojových krajinách.

Agenda 2030 má podstatne širší dosah vyjadrený heslom „nenechať nikoho stranou“, a preto plnenie jej cieľov sa očakáva od všetkých, teda aj rozvinutých štátov.

Zásadný krok vpred

Pre ľudí so zdravotným postihnutím predstavuje Agenda 2030 pri uplatňovaní ich práv zásadný krok vpred.

Miléniová vízia neobsahovala žiadnu zmienku o zdravotnom postihnutí. V Agende 2030 sa už priamo uvádza zdravotné postihnutie v cieľoch udržateľného rozvoja a nepriamo je obsiahnuté vo všetkých cieľoch týkajúcich sa zraniteľných skupín, medzi ktoré patria aj ľudia so zdravotným postihnutím.

Tak sa Agenda 2030 stáva novým a mimoriadne účinným nástrojom implementácie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, lebo uplatňovanie ich práv sa jej prostredníctvom stáva súčasťou všetkých verejných politík.

Agenda 2030 nie je právne záväzná, ale jej rešpektovanie je prirodzenou povinnosťou vyspelých štátov, medzi ktoré Slovensko patrí. Vyjadruje zámer členských štátov OSN viesť ich rozvoj smerom k udržateľnosti a nastaviť ich národné politiky, stratégie a plánovanie tak, aby prispievali k dosiahnutiu globálnych cieľov.

Zdravotné postihnutie a Agenda 2030

V Agende 2030 sa zdravotné postihnutie vyskytuje celkom jedenásťkrát, z toho v piatich zo sedemnástich cieľov udržateľného rozvoja sa nachádza sedem čiastkových cieľov, ktoré sa priamo zmieňujú o zdravotnom postihnutí.

Sú to tieto ustanovenia v jednotlivých sekciách Agendy:

Nová agenda:

19. Opätovne potvrdzujeme dôležitosť Všeobecnej deklarácie ľudských práv, ako aj ďalších medzinárodných listín týkajúcich sa ľudských práv a medzinárodného práva. Zdôrazňujeme zodpovednosť všetkých krajín v súlade s Chartou Organizácie Spojených národov, chrániť a presadzovať ľudské práva a základné slobody pre všetkých, bez akéhokoľvek rozdielu rasy, farby, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného presvedčenia, národného alebo

spoločenského pôvodu, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, alebo iného postavenia.

23. Postavenie ľudí, ktorí sú zraniteľní, sa musí posilniť. Tí, ktorých potrebám sa Agenda venuje, zahŕňajú všetky deti, mladých, osoby so zdravotnými postihnutiami (z ktorých viac než 80 % žije v chudobe), ľudí žijúcich s HIV/AIDS, starších ľudí, domorodých obyvateľov, utečencov, vnútorne vysídlených osôb a migrantov. Sme odhodlaní prijať ďalšie efektívne opatrenia a kroky, v súlade s medzinárodným právom, na odstránenie prekážok a obmedzení, posilnenie podpory a splnenie osobitných potrieb ľudí žijúcich v oblastiach zasiahnutých komplexnou humanitárnou krízou a v oblastiach zasiahnutých terorizmom.

25. Zaväzujeme sa poskytovať inkluzívne a spravodlivé kvalitné vzdelanie na všetkých úrovniach – od skorého detstva, cez základné, stredné, vyššie, technické až po odborné vzdelávanie. Všetci ľudia bez ohľadu na pohlavie, vek, rasu, alebo etnický pôvod a osoby so zdravotným postihnutím, migranti, domorodé obyvateľstvo, deti a mladiství, najmä tí v zraniteľných situáciách by mali mať prístup k príležitostiam celoživotného vzdelávania, ktoré by im pomohli získať vedomosti a zručnosti potrebné pre využitie príležitostí a pre plnohodnotnú účasť v spoločnosti. Budeme sa snažiť zabezpečiť deťom a mladistvým priaznivé prostredie pre plné uplatnenie ich práv a schopností, a tým pomôcť našim krajinám ťažiť z demografického prínosu, a to aj prostredníctvom bezpečných škôl a súdržných spoločenstiev a rodín.

Ciele udržateľného rozvoja

Cieľ 4. Zabezpečiť inkluzívne, spravodlivé a kvalitné vzdelávanie a podporovať celoživotné vzdelávacie príležitosti pre všetkých.

4.5 Do roku 2030 odstrániť rodové nerovnosti vo vzdelávaní a zabezpečiť rovnaký prístup ku všetkým úrovniam vzdelávania a odborného vzdelávania pre zraniteľných vrátane osôb so zdravotným postihnutím, domorodého obyvateľstva a detí v zraniteľných situáciách.

4.a Budovať a zlepšovať úroveň vzdelávacích zariadení, ktoré budú rodovo citlivé a citlivé pre deti a zdravotne postihnutých a poskytovať bezpečné, nenásilné, inkluzívne a efektívne vzdelávacie prostredie pre všetkých.

Cieľ 8. Podporovať trvalý, inkluzívny a udržateľný ekonomický rast, plnú a produktívnu zamestnanosť a dôstojnú prácu pre všetkých.

8.5 Do roku 2030 dosiahnuť plné a produktívne zamestnanie a dôstojnú prácu pre všetky ženy a mužov, vrátane mladých ľudí a osôb so zdravotným postihnutím, a rovnakú mzdu za prácu rovnakej hodnoty.

Cieľ 10. Znížiť rozdiely v rámci a medzi krajinami.

10.2 Do roku 2030 posilniť postavenie a presadzovať sociálnu, politickú a ekonomickú inklúziu všetkých bez ohľadu na vek, pohlavie, zdravotné postihnutie, rasu, pôvod, etnicitu, náboženstvo, alebo ekonomické či iné postavenie.

Cieľ 11. Premeniť mestá a ľudské obydlia na inkluzívne, bezpečné, odolné a udržateľné.

11.2 Do roku 2030 poskytnúť prístup k bezpečným, cenovo dostupným, prístupným a udržateľným dopravným systémom pre všetkých, zlepšiť bezpečnosť na cestách, obzvlášť rozširovaním verejnej dopravy, s osobitnou pozornosťou

venovanou potrebám ľudí v zraniteľných situáciách, žien, detí, osôb so zdravotným postihnutím a starších osôb.

11.7 Do roku 2030 zabezpečiť univerzálny prístup k bezpečným, inkluzívnym a dostupným zeleným a verejným priestorom, predovšetkým pre ženy a deti, staršie osoby a osoby so zdravotným postihnutím.

Cieľ 17. Posilniť prostriedky implementácie a revitalizácie globálneho partnerstva pre udržateľný rozvoj.

17.18 Do roku 2020 zvýšiť podporu budovania kapacít rozvojových krajín, vrátane najmenej rozvinutých a malých ostrovných rozvojových štátov, k výraznému zvýšeniu dostupnosti vysoko kvalitných, aktuálnych a spoľahlivých údajov, členených podľa príjmu, pohlavia, veku, rasy, etnického pôvodu, migračného statusu, zdravotného postihnutia, geografickej polohy a ďalších relevantných charakteristík v národnom kontexte.

Nadväzujúce kroky a revízia

74. Nadväzujúce kroky a revízne procesy sa budú na všetkých úrovniach riadiť týmito zásadami:

(g) Budú dôsledné a založené na dôkazoch, informované na základe hodnotení a údajov jednotlivých krajín, ktoré budú vysoko kvalitné, dostupné, včasné, spoľahlivé a členené podľa príjmu, pohlavia, veku, rasy, pôvodu, migračného postavenia, zdravotného postihnutia, geografického miesta a iných charakteristík relevantných v národnom kontexte.

Ľudia so zdravotným postihnutím a zraniteľné skupiny

V odseku 23 sa uvádza:

„Postavenie ľudí, ktorí sú zraniteľní, sa musí posilniť. Tí, ktorých potrebám sa Agenda venuje, zahŕňajú všetky deti, mladých, osoby so zdravotnými postihnutiami (z ktorých viac než 80 % žije v chudobe),...“

Tento odsek je zvlášť dôležitý, lebo vyzýva na posilnenie “zraniteľných” ľudí a umiestňuje ľudí so zdravotným postihnutím do centra aktivít na odstránenie chudoby naprieč celou Agendou.

Zahrnutie ľudí so zdravotným postihnutím medzi zraniteľných ľudí znamená, že v ktoromkoľvek ustanovení agendy sa objaví termín “zraniteľní (celkom osemnásťkrát)”, toto ustanovenie sa priamo vzťahuje aj na osoby so zdravotným postihnutím.

Slovensko a Agenda 2030

Slovenská republika sa k implementácii Agendy 2030 prihlásila v dokumente Východiská implementácie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj, schválenom uznesením vlády SR č. 95 z 2. marca 2016.

Podľa tohto uznesenia je za vnútroštátnu implementáciu Agendy 2030 zodpovedný Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu a za jej implementáciu v medzinárodnom prostredí Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR.

Uznesením vlády SR č. 5 z 11. januára 2017 vláda SR schválila Konceptiu implementácie Agendy 2030 v medzinárodnom prostredí.

Uznesenie vlády SR č. 111 z 1. marca 2017 k návrhu Cestovnej mapy k Národnému infraštruktúrnemu plánu na roky 2018 – 2030 uložilo podpredsedovi vlády pre investície a informatizáciu predložiť na rokovanie vlády SR Návrh postupu vnútroštátnej implementácie Agendy 2030. V súčasnosti prebieha legislatívny proces schvaľovania tohto návrhu.

V predkladacej správe k uvedenému návrhu sa uvádza:

„V zmysle uvedeného prístupu bude Agenda 2030 vo vnútroštátnych podmienkach implementovaná prostredníctvom nasledujúcich krokov. V rámci konzultatívneho procesu zahrňujúceho vládu, samosprávy a odbornú verejnosť budú určené národné priority implementácie Agendy 2030, ktoré budú predložené vláde SR na schválenie do 31. mája 2018.

K jednotlivým národným prioritám budú priradené merateľné strategické ciele, príslušné národné indikátory a relevantné implementačné materiály a nástroje rezortov.

Efektívna a úspešná implementácia Agendy 2030 si vyžaduje zainteresovanosť širokej škály aktérov, vrátane štátneho, súkromného, akademického a mimovládneho sektora, ako aj širokej verejnosti. Zásadné je aj nastavenie funkčného mechanizmu financovania cieľov udržateľného rozvoja.

Kontinuitu a dôraz na výsledky pri implementácii Agendy 2030 zabezpečí pravidelné monitorovanie v dvojročných periódach, kým hodnotenie dosiahnutých výsledkov na konci každého vládneho cyklu posilní zodpovednosť Vlády SR za naplnenie cieľov udržateľného rozvoja zo strany Slovenskej republiky.

Monitorovanie tvorí predpoklad aj pre vykazovanie výsledkov SR v implementácii Agendy 2030 na pôde OSN. Ambíciou je uskutočniť prvú dobrovoľnú prezentáciu výsledkov SR v júli 2018.”

Popísaný postup implementácie Agendy 2030 by mal otvoriť priestor aj na účinnejšie presadzovanie uplatňovania práv osôb so zdravotným postihnutím vo všetkých stratégiách rozvoja spoločnosti pokrývaných agendou. Bude však vyžadovať aj vysokú angažovanosť a iniciatívu organizácií osôb so zdravotným postihnutím.

Zdroje:

1. <http://www.internationaldisabilityalliance.org/resources/2030-agenda-introductory-toolkit-persons-disabilities>
2. Uznesenie vlády SR 95/2016
<http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=25381>
3. Uznesenie vlády SR 5/2017
<http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=26175>
4. Uznesenie vlády SR 111/2017
<http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=26305>
5. Návrh postupu vnútroštátnej implementácie Agendy 2030,
<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/dokumenty/LP-2017-283>
(red)

AKTUÁLNA LEGISLATÍVA

Financovanie asistentov učiteľa

Národná rada SR 20. júna 2017 schválila novelu zákona č. 597/2003 Z.z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení. V Zbierke zákonov ju nájdete pod číslom 182/2017.

Zákonom sa okrem iného v § 4a spresňuje poskytovanie finančných prostriedkov na asistenta učiteľa.

Finančné prostriedky na osobné náklady asistentov učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením

Asistenti učiteľa pomáhajú žiakom so zdravotným znevýhodnením prekonávať bariéry vyplývajúce z ich zdravotného znevýhodnenia.

Ministerstvo školstva môže prideliť z kapitoly ministerstva školstva a z kapitoly ministerstva vnútra na žiadosť zriaďovateľa verejnej školy finančné prostriedky na osobné náklady asistentov učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením.

Žiadosť zriaďovateľa o pridelenie finančných prostriedkov na osobné náklady asistentov učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením obsahuje najmä:

- a) počet žiakov so zdravotným znevýhodnením,
- b) druh, stupeň a mieru postihnutia žiakov,
- c) počet asistentov učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, na ktorých sa požadujú finančné prostriedky.

Žiadosť na nový školský rok predkladá zriaďovateľ ministerstvu školstva prostredníctvom príslušného okresného úradu v sídle kraja najneskôr do 31. mája príslušného kalendárneho roka.

Ministerstvo školstva prideluje zriaďovateľovi verejnej školy finančné prostriedky na osobné náklady asistentov učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením podľa:

- a) počtu žiakov so zdravotným znevýhodnením,
- b) druhu, stupňa a miery postihnutia žiakov so zdravotným znevýhodnením,
- c) skutočnosti, či boli zriaďovateľovi školy pridelené finančné prostriedky v predchádzajúcom kalendárnom roku,
- d) bariér, ktoré žiak nedokáže prekonať bez pomoci z dôvodu zdravotného znevýhodnenia; za bariéry sa považujú najmä dorozumievacie ťažkosti, problémy s orientáciou v priestore, stavebné prekážky a neschopnosť adaptácie.

Ak asistent učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením skončil činnosť v škole pred uplynutím obdobia, na ktoré boli zriaďovateľovi poskytnuté finančné prostriedky, zriaďovateľ školy predloží okresnému úradu v sídle kraja zúčtovanie poskytnutých finančných prostriedkov do desiatich dní od skončenia činnosti asistenta učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením v škole a nevyčerpané finančné prostriedky vráti.

Okresný úrad v sídle kraja do piatich dní od predloženia zúčtovania zriaďovateľom oznámi ministerstvu školstva návrh na pridelenie vrátených finančných prostriedkov. Ministerstvo školstva pridelí tieto finančné prostriedky ďalšiemu žiadateľovi.

Ministerstvo školstva každoročne zverejňuje zoznam škôl a ich zriaďovateľov, ktorým boli pridelené finančné prostriedky na osobné náklady asistentov učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením a výšku pridelených finančných prostriedkov na svojom webovom sídle najneskôr do 31. júla príslušného kalendárneho roka.

Aktivity Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím v SR

V rámci pripomienkového konania predložila NROZP k návrhu novely zákona niekoľko zásadných pripomienok.

Žiadali sme najmä, aby finančné prostriedky na osobné náklady asistenta učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením boli nárokovateľné, teda aby ministerstvo školstva bolo povinné poskytnúť finančné prostriedky všetkým žiadateľom, ktorých žiaci so zdravotným znevýhodnením sú odkázaní na pomoc asistenta učiteľa.

Tento návrh ministerstvo školstva neakceptovalo s odôvodnením, že súčasnosti ministerstvo nemá v rozpočte toľko finančných prostriedkov, aby vedelo poskytnúť finančné prostriedky každému žiadateľovi podľa jeho požiadaviek.

Ministerstvo však spracovalo na udržateľnosť financovania asistentov učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením materiál „Model objektivizácie počtu odborných zamestnancov v škole“, v ktorom navrhuje okrem iného navýšiť objem finančných prostriedkov poskytovaných školám na základe zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení na mzdy a platy asistentov učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením tak, aby sa počet kladne vybavených žiadostí zriaďovateľov o pridelenie finančných prostriedkov priblížil k 100%.

Súčasne sme navrhli, aby ministerstvo školstva vydalo všeobecne záväzný právny predpis, ktorým by ustanovilo jasné pravidlá pre pridelenie asistenta učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením a stanovilo by i povinnosti asistenta učiteľa vrátane jeho starostlivosti o osobné potreby žiaka počas vyučovania v rozsahu, aký vyžaduje zdravotné znevýhodnenie žiaka.

Zabránilo by sa tak poskytovaniu finančných prostriedkov v tých prípadoch, keď pomoc asistenta učiteľa s ohľadom na druh, stupeň a mieru zdravotného znevýhodnenia žiaka nie je potrebná, prípadne je potrebný len nižší rozsah pomoci asistenta učiteľa.

Túto pripomienku ministerstvo školstva čiastočne akceptovalo. Ministerstvo vypracuje takéto pravidlá formou metodického pokynu.

Novela zákona o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení, pokiaľ sa týka problematiky financovania asistentov učiteľa, neprinesla žiadnu zmenu, dúfajme, že prísluby ministerstva školstva, dané do budúcnosti, prinesú v tejto oblasti požadované a potrebné zlepšenie.

Milan Měchura

Novela zákona o posunkovej reči nepočujúcich osôb

Národná rada SR schválila rozsiahlu poslaneckú novelu zákona č. 149/1995 Z.z. o posunkovej reči nepočujúcich osôb. Zákon je publikovaný v zbierke zákonov pod číslom 151/2017 Z.z.

Jedným z dôvodov rozsiahlej novely je nesprávna interpretácia pojmov, ktoré sú dôležité pri aplikácii tohto zákona v praxi. Na novele sa podstatnou mierou podieľali zástupcovia komunity nepočujúcich osôb.

Nepočujúce osoby

Za nepočujúce osoby sa na účely zákona o posunkovej reči považujú osoby, ktoré nepočujú od narodenia alebo stratili sluch pred osvojením si hovorenej reči, a osoby ohluchnuté a ťažko nedoslýchavé, ktorým strata sluchu neumožňuje ani s technickými pomôckami porozumieť hovorenej reči sluchom tak, aby mohli prostredníctvom hovorenej reči bezproblémovo komunikovať.

Formy posunkovej komunikácie

Posunková reč je konkrétna realizácia systému posunkového jazyka.

Komunikačnou formou nepočujúcich osôb používanou v Slovenskej republike je slovenský posunkový jazyk. Je to prirodzený jazyk komunity nepočujúcich osôb, ktorý je tvorený špecifickými vizuálno-pohybovými prostriedkami, medzi ktoré patrí tvar rúk, ich pozícia a pohyb, mimika, pozícia a pohyb hlavy a hornej časti trupu.

Má základné vlastnosti jazyka, je to verbálny, nezvukový jazykový systém s vlastnou gramatikou a inventárom posunkov. Jednotkou slovenského posunkového jazyka je posunok.

Komunikačnou formou nepočujúcich s počujúcimi neovládajúcimi slovenský posunkový jazyk je posunkovaná slovenčina.

Je to forma komunikácie, používajúca gramatiku a slová zo slovenského jazyka, posunky zo slovenského posunkového jazyka a umelo vytvorené posunky. Tieto prvky sa používajú súčasne, bez hlasu alebo s hlasom.

Používanie slovenského posunkového jazyka

Nepočujúce osoby majú právo na

- a) používanie slovenského posunkového jazyka,
- b) vzdelávanie v slovenskom posunkovom jazyku,
- c) informácie pomocou slovenského posunkového jazyka v televíznom vysielaní verejnoprávnej inštitúcie,
- d) prístup k informáciám verejného záujmu a k informáciám vzťahujúcim sa na práva nepočujúcich osôb.

Milan Měchura

Ako postupovať pri vybavovaní invalidného dôchodku

Pobočky Sociálnej poisťovne sa stretávajú s otázkami občanov, ktorí nevedia, ako žiadať o invalidný dôchodok.

Prvým krokom k jeho vybaveniu je vyplnenie a potvrdenie tlačiva Prehliadka Zisťovacia – Kontrolná. Toto tlačivo občanovi poskytne príslušná pobočka v mieste jeho trvalého bydliska a vyplní a potvrdí ho jeho ošetrojúci lekár.

Vybavenie invalidného dôchodku uľahčí, ak žiadateľ priloží aj aktuálne odborné lekárske nálezy, ktoré dokumentujú jeho dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav. Potvrdené tlačivo potom poistenec prinesie do svojej pobočky, v ktorej si dohodne termín spísania žiadosti a aj posúdenie zdravotného stavu posudkovým lekárom.

V pobočke dostane aj informácie o potrebných dokladoch nevyhnutných na spísanie žiadosti. Ich zoznam nájde aj na webovej stránke Sociálnej poisťovne v časti Invalidný dôchodok – uplatnenie nároku.

Invalidný dôchodok občanovi Sociálna poisťovňa prizná vtedy, ak pre svoj dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav bude mať pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % oproti zdravej osobe a súčasne splní podmienku potrebnej doby dôchodkového poistenia, ktorá je odstupňovaná podľa veku – napr. u občana nad 45 rokov veku je to najmenej 15 rokov poistenia (zamestnania).

Podrobné informácie sú zverejnené [na stránke Sociálnej poisťovne](#).

Zdroj: [web Sociálnej poisťovne](#)

(red)

Útvar hodnoty za peniaze

S pojmom hodnoty za peniaze sa v poslednom čase stretávame stále častejšie, a to nie len v odborných kruhoch. Naposledy to tak bolo v prípade posúdenia návrhov na dostavbu rýchlostnej cesty R2. Je teda dobré ujasniť si, čo sa za týmto pojmom skrýva.

Útvar hodnoty za peniaze (ÚHP) je súčasťou Ministerstva financií SR.

Jeho úlohou je zvyšovať hodnotu, ktorú za svoje peniaze verejnosť dostáva. Cieľom je posilniť orientáciu na výsledky pri rozhodovaní o verejných politikách, reguláciách, investíciách a prevádzke štátu.

Podstatou hodnoty za peniaze je posúdiť, či peniaze daňovníkov budú skutočne vynaložené najlepšie, ako je možné na dosiahnutie stanoveného cieľa.

Túto úlohu napĺňa ÚHP prostredníctvom:

- pravidelného hodnotenia verejných výdavkov naviazaného na tvorbu rozpočtu,
- hodnotenia verejných politík, regulácií a investícií,
- budovania analytických nástrojov,
- podpory vzniku analytických jednotiek v štátnej správe.

Útvar hodnoty za peniaze zastrešuje aktivity Ministerstva financií SR, ktoré podporujú prijímanie dobrých rozhodnutí vo verejnom záujme, a zlepšujú tak výsledky slovenského verejného sektora.

Ide najmä o reformu pravidiel, nastavenie procesov a posilnenie inštitúcií. Hlavným výstupmi ÚHP sú revízie verejných výdavkov a ad-hoc analýzy.

Útvar hodnoty za peniaze je gestorom metodiky revízie výdavkov, zabezpečuje šandardizáciu výstupov hodnotenia efektívnosti verejných výdavkov naprieč ministerstvami a vykonáva samotné hodnotenie.

Plní úlohy v úzkej spolupráci s Inštitútom finančnej politiky, sekciou rozpočtovej politiky MF SR a inými analytickými jednotkami.

Úlohy ÚHP

- Revízia výdavkov,
- Hodnotenie investičných projektov,
- Semináre a prezentácie.

Revízia výdavkov

Revízia výdavkov je štandardný nástroj v krajinách OECD na efektívnejšie dosahovanie cieľov verejnej politiky.

Pomáha vládam hľadať priestor na lepšie využívanie verejných prostriedkov, ako aj úspory nevyhnutné na splnenie národných aj európskych fiškálnych záväzkov.

Revízia výdavkov hodnotí účinnosť a efektívnosť výdavkov a identifikuje opatrenia, ktoré zvyšujú hodnotu za peniaze z verejných financií, čím umožňuje fiškálnu úsporu, lepšie verejné služby pre občanov (výsledky) a/alebo presun financií na priority vlády.

Spoločné analytické tímy ministerstva financií a vecne príslušného ministerstva pripravujú finálne správy s opatreniami a akčným plánom ich plnenia.

Hodnotenie investičných projektov

Jedným zo zadaní pre útvar Hodnoty za peniaze je ekonomicky posudzovať plánované verejné investície. ÚHP hodnotí pripravované investície s projektovými nákladmi vyššími ako 40 mil. eur a v prípade investícií v oblasti informatizácie verejnej správy s projektovými nákladmi vyššími ako 10 mil. eur.

Na záver treba uviesť, že všetky výstupy útvaru hodnoty za peniaze majú pre orgány štátnej správy len odporúčajúci charakter.

(red)

AKO TO FUNGUJE V EÚ A VO SVETE

Nič o nás bez nás – zdravotné postihnutie je bežnou súčasťou života. Chceme inkluzívnu a prístupnú Európu

(Madridská deklarácia, prijatá na Výročnom zhromaždení EDF 13. mája 2017)

Európske fórum zdravotného postihnutia oslavuje v roku 2017 svoje 20. výročie. Delegáti Generálneho zhromaždenia EDF, ktorí sa stretli 13. mája 2017 v Madride, prijali túto deklaráciu – našu víziu a akčný plán na implementáciu práv osôb so zdravotným postihnutím v nadchádzajúcich rokoch.

Pripomíname si 60. výročie Rímskej zmluvy, a tak EDF vyzýva vedúcich predstaviteľov európskych inštitúcií a členských štátov na opätovné obnovenie svojho záväzku vybudovať víziu Európy, ktorá presadzuje, chráni a zaručuje občianske, politické, sociálne, kultúrne a politické práva všetkých občanov, zaručuje demokratickú účasť občianskej spoločnosti na rozhodovacích procesoch a vníma osoby so zdravotným postihnutím a ich rodiny ako súčasť udržateľnej a prosperujúcej občianskej spoločnosti.

Toto vyhlásenie vychádza z Madridskej deklarácie EDF Nediskriminácia a pozitívne kroky vedú k sociálnej inklúzii z roku 2002 a z deklarácie EDF o Rímskom samite, ktorý sa prijal už skôr v roku 2017 pri príležitosti 60. výročia vzniku Európskej únie. Upevňuje náš záväzok budovať Európu, v ktorej si všetci ľudia so zdravotným postihnutím môžu uplatňovať všetky ľudské práva a základné slobody.

Preambula

Pripomínajúc, že EDF bolo založené pred 20 rokmi s cieľom zaručiť, aby sa rozhodnutia na európskej úrovni týkajúce sa osôb so zdravotným postihnutím a ich rodín prijímali s ich účasťou alebo aby ich prijímali oni samotní, respektíve ich reprezentatívne organizácie;

Pripomínajúc, že EDF je v súčasnom období európske hnutie a jeho členmi sú organizácie z Európy i mimo nej;

Pripomínajúc, že pojem zdravotné postihnutie sa objavil už v roku 1997 v Amsterdamskej zmluve, čím sa vytvoril prvý právny základ pre legislatívu EÚ na ochranu práv osôb so zdravotným postihnutím pred diskrimináciou;

Pripomínajúc, že v súčasnosti žije v EÚ 80 miliónov osôb so zdravotným postihnutím;

Uvedomujúci si, že medzi najzraniteľnejšie skupiny v rámci ľudí so zdravotným postihnutím patria ženy, deti a mládež, seniori, osoby, ktoré si vyžadujú väčšiu podporu, hluchoslepé osoby, osoby so psychosociálnym, intelektuálnym kognitívnym či viacnásobným postihnutím, osoby bez domova, etnické menšiny a utečenci so zdravotným postihnutím, ktorí sa nedokážu na jednotlivých stránkach života zúčastňovať na rovnocennom základe;

Usudzujúc, že nerovnosť, nezamestnanosť, chudoba, vylúčenie, bezdomovectvo, nerovnosť, stigmatizácia a diskriminácia sú v celej Európe stále na neprijateľnej úrovni;

Pripomínajúc, že osoby so zdravotným postihnutím a ich rodiny sú vystavené drastickému znižovaniu výšky sociálnych príspevkov a objemu služieb, ktoré vedie k návratu do segregačných inštitúcií, kde sú osoby so zdravotným postihnutím často pripravené o osobnú slobodu a spôsobilosť na právne úkony;

Pripomínajúc, že Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (UNCRPD) je prvým medzinárodným dohovorom v oblasti ľudských práv, ktorý EÚ celok ratifikovala v roku 2011, že tento dohovor je základným stavebným kameňom politického programu v oblasti zdravotného postihnutia na všetkých úrovniach EÚ a jej členských štátov, ktoré majú povinnosť jeho implementácie;

Zdôrazňujúc, že sloboda pohybu je podľa Zmlúv o EÚ jednou zo základných slobôd a že osoby so zdravotným postihnutím v súčasnosti nemôžu toto právo uplatňovať slobodným spôsobom a v plnej miere;

Pripomínajúc, že Európske investičné a štrukturálne fondy, okrem iných nástrojov EÚ, zabezpečujú rovné príležitosti a nediskrimináciu pre osoby so zdravotným postihnutím ako pre európskych občanov so všetkými právami;

Uznávajúc, že rýchly vývoj komunikačných a informačných technológií môže v prípade, že sú prístupné, prispieť k podpore nezávislého života osôb so zdravotným postihnutím a ich aktívnej účasti v čoraz viac digitalizovanej a prepojenej spoločnosti;

Pripomínajúc, že osoby so zdravotným postihnutím boli začlenené do centra záujmu Agendy udržateľného rozvoja do roku 2030, ktorá obsahuje prísľub myslieť na všetkých, do 17-tich inkluzívnych cieľov udržateľného rozvoja (SGDs), ktoré je potrebné implementovať monitorovať a dosiahnuť do roku 2030;

Pripomínajúc význam vonkajších činností EÚ a potrebu zaručiť, aby sa osoby so zdravotným postihnutím v plnej miere zúčastňovali na stratégiách, programoch a politikách EÚ s cieľom implementovať Agendu udržateľného rozvoja do roku 2030;

Zdôrazňujúc záväzok EDF aj naďalej pokračovať v budovaní silnej a jednotnej EÚ pre všetkých občanov a spoločne s nimi.

Naša vízia budúcnosti

My, delegáti Generálneho zhromaždenia EDF, ktoré sa uskutočnilo v Madride dňa 13. mája 2017, máme rovnakú víziu silnej, inkluzívnej a prístupnej Európy;

Kedže Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím predstavuje pre európske inštitúcie, vlády členských štátov a občiansku spoločnosť skutočnú výzvu na zmenu ich politik a prístupov;

Kedže cieľom dohovoru je presadzovať, chrániť a zaručiť plné a rovné uplatňovanie všetkých ľudských práv a základných slobôd všetkých ľudí so zdravotným postihnutím a presadzovať rešpektovanie ich prirodzenej dôstojnosti;

Kedže EÚ, jej členské štáty, kontrolné orgány, organizácie osôb so zdravotným postihnutím, občianska spoločnosť a ďalší aktéri by sa pri implementácii a monitorovaní dohovoru mali riadiť jeho všeobecnými princípmi:

- rešpektovaním prirodzenej dôstojnosti, autonómnosti vrátane slobody samostatne sa rozhodovať a nezávislosti osôb;
- nediskrimináciou s osobitným dôrazom na primerané úpravy;
- plným a účinným zapojením a začlenením do spoločnosti;
- rešpektovaním rôznorodosti a akceptovaním osôb so zdravotným postihnutím ako súčasťou rôznorodosti a humánosti;
- rovnosťou príležitostí a právom žien a detí so zdravotným postihnutím;
- prístupnosťou založenou na princípe univerzálneho navrhovania;
- rovnosťou mužov a žien;
- rešpektovaním rozvoja kapacít detí so zdravotným postihnutím a ich práva na zachovanie identity;
- presadzovaním inkluzívneho vzdelávania, zamestnávania a inkluzívneho celoživotného vzdelávania.

Keďže súčasťou prístupnosti je aj prístup k fyzickému prostrediu, doprave, informáciám a komunikácii vrátane informačných a komunikačných technológií a systémov a k ďalším zariadeniam a službám pre verejnosť. K prístupným informáciám a komunikácii patria poskytovanie obsahu v ľahko čitateľnej forme, znakovom jazyku, dotykovom znakovom jazyku a iné spôsoby a typy komunikácie s nevidiacimi, sluchovo postihnutými a hluchoslepými osobami;

Keďže všetky opatrenia prijaté s cieľom implementovať Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím budú prospešné nielen pre osoby so zdravotným postihnutím, ale aj pre spoločnosť ako celok;

Keďže EÚ hodnotil v roku 2015 Výbor OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím a vydal pre ňu súbor odporúčaní (tzv. Záverečné odporúčania), ktoré predstavujú účinný nástroj na uplatňovanie dohovoru a cieľov Agendy udržateľného rozvoja do roku 2030.

Európa, ako ju chceme

Vyzývame európskych lídrov na revitalizáciu európskeho projektu, ktorého cieľom je zaručiť každému jednotlivcovi budúcnosť založenú na demokracii a slobode, ľudských právach a rovnosti, autonómnosti a slobode voľby, sociálnej spravodlivosti, ľudskej dôstojnosti, solidarite, na začleňovaní a účasti všetkých osôb so zdravotným postihnutím na živote spoločnosti, a zaručiť udržateľnosť mieru a životného prostredia;

Vyzývame EÚ na plné vykonávanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a na prijatie zastrešujúcej a celistvej stratégie s cieľom urobiť z nej hnací motor novej agendy práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2020 – 2030;

Vyzývame EÚ na zaručenie toho, aby sa začleňovanie osôb so zdravotným postihnutím stalo a malo byť súčasťou širšej agendy v oblasti ľudských práv a sociálnej spravodlivosti;

Vyzývame EÚ na prevzatie vedúcej úlohy pri podpore členských štátov v oblasti implementácie dohovoru, aby tak išla príkladom a v plnej miere uplatňovala ustanovenia dohovoru v rámci jeho systémov a aparátu;

Vyzývame EÚ na začlenenie ustanovení dohovoru do všetkých nových a revidovaných legislatívnych nástrojov, predovšetkým pokiaľ ide o prijímanie relevantnej horizontálnej legislatívy a legislatívy v oblasti zdravotného postihnutia;

Vyzývame EÚ a členské štáty, ktoré ešte neratifikovali opčný protokol k dohovoru o jeho neodkladnú ratifikáciu. Opčný protokol obsahuje postupy na posilnenie ochrany práv všetkých jednotlivcov so zdravotným postihnutím v Európe zakotvených v Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím;

Vyzývame EÚ, aby pri príležitosti 10. výročia prístúpenia EÚ k Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím vyhlásila rok 2021 za Európsky rok osôb so zdravotným postihnutím;

Vyzývame EÚ a členské štáty na zaručenie toho, aby sa práva žien a dievčat so zdravotným postihnutím zohľadňovali vo všetkých legislatívnych a administratívnych opatreniach v oblasti rodovej rovnosti, práv žien a v oblasti implementácie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a Dohovoru OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien a aby ratifikovali a bezodkladne začali uplatňovať Dohovor Rady Európy o predchádzaní a boji proti násiliu na ženách a domácejmu násiliu, prístúpenie ku ktorému len nedávno schválila Európska rada;

Vyzývame EÚ na okamžitú ratifikáciu Marakéšskej zmluvy na uľahčenie prístupu k uverejneným dielam pre osoby nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania a ukončiť tak „hlad“ po knihách, ktorému títo ľudia čelia;

Naliehavo žiadame EÚ a členské štáty o zaručenie toho, aby sa financovanie národných, regionálnych a miestnych organizácií osôb o zdravotným postihnutím vrátane organizácií zastupujúcich deti, ženy a osoby so zdravotným postihnutím či ich podporu zakotvilo do príslušných zákonov v súlade s povinnosťami uvedenými v článkoch 4.3. a 33.3. Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím;

Vyzývame EÚ a členské štáty, aby podporovali zriaďovanie národných, regionálnych a miestnych organizácií osôb so zdravotným postihnutím s cieľom spájať, presadzovať a zastupovať ich záujmy;

Vyzývame EÚ a členské štáty na určenie alebo zriadenie kontaktných miest relevantných mechanizmov koordinácie na implementáciu dohovoru vo všetkých inštitúciách EÚ a vládach jej členských štátov v súlade s článkom 33.1. dohovoru a presadzovanie práv v oblasti zdravotného postihnutia vo všetkých politických oblastiach s osobitným dôrazom na skupiny, ktoré musia čeliť viacnásobnej diskriminácii vo viacerých oblastiach;

Vyzývame EÚ a členské štáty na zavedenie spoľahlivého, nezávislého a dobre vybaveného monitorovacieho mechanizmu, ktorý v plnej miere začleňuje osoby so zdravotným postihnutím a ich reprezentatívne organizácie v súlade s článkom 33.2. a 33.3. Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím;

Vyzývame EÚ a členské štáty na vytvorenie a rozvoj programov na vzdelávanie odborníkov so zdravotným postihnutím s cieľom profitovať z ich životných i odborných skúseností vo všetkých oblastiach, predovšetkým v oblasti posilnenia ich postavenia, prístupnosti, inkluzívneho a celoživotného vzdelávania, právnej spôsobilosti, prístupu k spravodlivosti a zdravotnej starostlivosti, v oblasti bývania a dopravy;

Naliehavo žiadame Radu EÚ o ukončenie blokovania smernice o rovnom zaobchádzaní, ktoré trvá od roku 2008 a vyzývame EÚ na urýchlené prijatie tohto legislatívneho aktu, ktorým sa zakazuje diskriminácia založená na náboženskom vyznaní, viere, zdravotnom postihnutí, veku či sexuálnej orientácii vo všetkých oblastiach života vrátane viacnásobnej a prierezovej diskriminácie a diskriminácie na základe vzťahu k určitej osobe;

Naliehavo žiadame Európsku komisiu o zaručenie toho, aby sa Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím v plnej miere integroval do konečnej verzie a všetkých iniciatív a následných opatrení týkajúcich sa európskeho piliera sociálnych práv;

Prístup k sociálnym a komunitným službám, ktorý sa má rozvíjať v rámci spolupráce s osobami so zdravotným postihnutím a ich reprezentatívnymi organizáciami, by sa mal stať mimoriadne dôležitou súčasťou odporúčaní pre jednotlivé štáty v rámci európskeho semestra s cieľom zaručiť dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2020;

Vyzývame EÚ na to, aby prevzala vedúcu úlohu pri dosahovaní cieľov Agendy udržateľného rozvoja do roku 2030, ktorá je inkluzívna pre osoby so zdravotným postihnutím;

Vyzývame EÚ na zosúladenie cieľov udržateľného rozvoja s jednoznačnými ukazovateľmi, ktoré budú inkluzívne pre všetkých a ktoré budú podporovať disagregáciu údajov z hľadiska zdravotného postihnutia;

Vyzývame Európsky parlament a Radu na prijatie silného a ambiciózneho Európskeho aktu o prístupnosti so širokým rozsahom pôsobnosti, na základe ktorého sa budú poskytovať produkty a služby tak, aby v životoch 80 miliónov ľudí so zdravotným postihnutím nastala skutočná zmena;

Vyzývame európske inštitúcie a členské štáty na implementáciu a prijímanie potrebných politík na zaručenie toho, aby sa pri budúcom vývoji v oblasti technológií myslelo na všetkých a aby boli jeho výsledky navrhované pre všetkých, aby ich tak mohli používať aj osoby so zdravotným postihnutím rovnako ako ostatní a aby podporovali ich nezávislý život a plnú účasť vo všetkých oblastiach života;

Vyzývame EÚ a členské štáty, aby zaručili, že všetky osoby so všetkými druhmi zdravotného postihnutia môžu uplatňovať svoje právo voliť a byť volený vrátane poskytnutia prístupnej komunikácie a zariadení;

Vyzývame EÚ a členské štáty, aby uznali znakový jazyk, jazykové identity osôb so zdravotným postihnutím aj ich kultúrne identity, ako je napríklad kultúra používateľov znakového jazyka, a všetky ostatné prístupné spôsoby, formáty a typy komunikácie, ktoré si sami vyberú, napríklad Braillovo písmo a augmentatívna a alternatívna forma komunikácie;

Vyzývame EÚ a členské štáty na zaručenie inkluzívneho vzdelávania pre všetky osoby so zdravotným postihnutím a na podporu požadovaných a poskytovaných v jazykoch a formách a spôsoboch komunikácie najvhodnejších pre jednotlivé osoby, na zaručenie inkluzívnych pracovísk a prístup k minimálnej úrovni sociálnej ochrany s cieľom umožniť všetkým ľuďom so zdravotným postihnutím primeranú životnú úroveň;

Naliehavo žiadame EÚ a všetky členské štáty o prijímanie utečencov a o to, aby s nimi pracovali, a aby sa tak ukončili ozbrojené konflikty, ktoré ich nútia opúšťať

domovy, a ktoré ľudí so zdravotným postihnutím, ktorí nemajú možnosť odísť, stavajú do ustavičnej neistoty;

Vyzývame EÚ na koordinovanie činností a na to, aby podporovali členské štáty v reformách práva v oblasti poručníctva a ďalšej legislatívy, ktorá obmedzuje v uplatňovaní právnej spôsobilosti v súlade s článkom 12 dohovoru.

(preklad z anglického jazyka, red)

Európa je bližšie k podpisu Marakéšskej zmluvy

Každoročne sú na svete publikované milióny kníh, z ktorých je len jedno až sedem percent vo formátoch prístupných 285 miliónom ľudí so zrakovým postihnutím a ďalším ľuďom s poruchami čítania, z ktorých 90 percent žije v rozvojových krajinách.

Podiel prístupných dokumentov by bolo možné podstatne rozšíriť cezhraničnou výmenou dokumentov už sprístupnených v iných krajinách. Rozšíreniu takejto výmeny však bráni ochrana autorských práv. Preto vznikla iniciatíva pripraviť medzinárodnú zmluvu, ktorá by takúto výmenu umožnila bez potreby súhlasu držiteľa autorských práv a bez dodatočných poplatkov.

Dobrá vec sa podarila a 27. júna 2013 bola schválená členskými štátmi Svetovej organizácie pre intelektuálne vlastníctvo (WIPO) Marakéšska zmluva. O Marakéšskej zmluve sme už písali v Mostoch inklúzie č. 7/2015.

EÚ mešká pre spor, rozhodnutie súdu otvorilo cestu

Marakéšska zmluva nadobudla účinnosť 30. septembra 2016, teda tri mesiace po tom, čo dvadsiatka oprávnených strán uložila svoje ratifikačné listiny u generálneho riaditeľa Wipo.

Toto je prvých 20 krajín, ktoré ratifikovali zmluvu: India, El Salvador, Spojené arabské emiráty, Mali, Uruguay, Paraguay, Singapúr, Argentína, Mexiko, Mongolsko, Južná Kórea, Austrália, Brazília, Peru, Severná Kórea, Izrael, Chile, Ekvádor, Guatemala a Kanada. Tieto zmluvné štáty už môžu podľa nej postupovať pri cezhraničnej výmene sprístupnených diel.

Ratifikácia štátmi Európskej únie mešká. Dôvodom bol legislatívny spor medzi členskými štátmi a Európskou úniou či je ratifikácia vo výlučnej kompetencii EÚ ako celku alebo v kompetencii jednotlivých členských štátov. Vo februári 2017 rozhodol európsky súd, že ratifikácia je vo výlučnej kompetencii EÚ, čím sa otvorila cesta k jej ratifikácii.

Aby mohla Marakéšska zmluva po ratifikácii fungovať v celej EÚ, pripravila európska komisia návrh smernice určujúcej podmienky a pravidlá výmeny medzi členskými štátmi EÚ a návrh nariadenia určujúceho podmienky a pravidlá výmeny medzi EÚ a tretími štátmi.

Šiesteho júla schválil Európsky parlament oba dokumenty v prvom čítaní väčšinou viac ako 600 hlasov. Po ukončení schvaľovacieho procesu a nadobudnutí účinnosti budú mať členské štáty EÚ 12 mesiacov na transpozíciu smernice do národnej legislatívy. Až potom zrejme dôjde k ratifikácii Marakéšskej zmluvy Európskou úniou.

Dôležité definície

Úlohou vyššie uvedených dvoch dokumentov je predovšetkým zabezpečiť splnenie na národnej úrovni týchto dvoch podmienok požadovaných Marakéšskou zmluvou:

- Zaviesť výnimky a obmedzenia autorského práva povoľujúce beneficentom a autorizovaným subjektom vykonávať zmeny potrebné na úpravu diela do prístupného formátu pre osoby s poruchami čítania;
- Povoľiť cezhraničnú výmenu prístupných rozmnožením vyrobených v súlade s výnimkami a obmedzeniami obsiahnutými v Marakéšskej zmluve.

Pre porozumenie zmluve a dosahu jej aplikácie sú podstatné definície v nej obsiahnuté. Tieto definície poskytujú výklad, kto je oprávnený využívať výnimky a obmedzenia (beneficienti), čo môže byť sprístupnené (diela) a do akých formátov tieto diela môžu byť upravené (rozmnoženiny v prístupných formátoch).

Preto uvádzame definície, ako sú sformulované v smernici a v nariadení:

1. „Dielo alebo iný predmet ochrany“ je dielo vo forme knihy, odborného časopisu, novín, zábavného časopisu alebo iných písomných materiálov, notových zápisov vrátane partitúr a súvisiacich ilustrácií v akomkoľvek médiu, a to aj vo zvukovej podobe, akou sú napríklad audioknihy, a v digitálnom formáte, ktoré je chránené autorským právom alebo s ním súvisiacimi právami a ktoré je uverejnené alebo inak zákonne sprístupnené verejnosti;

2. „Beneficient“ je bez ohľadu na akékoľvek ďalšie postihnutia osoba, ktorá:

a) je nevidiaca;

b) má zrakové postihnutie, ktoré nemožno zlepšiť tak, aby boli zrakové funkcie tejto osoby v zásade rovnocenné so zrakovými funkciami osoby, ktorá nemá takúto poruchu, v dôsledku čoho nie je táto osoba schopná čítať tlačene diela v zásade v rovnakej miere ako osoba, ktorá netrpí takouto poruchou;

c) má poruchu vnímania alebo čítania, v dôsledku čoho nie je schopná čítať tlačene diela v zásade v rovnakej miere ako osoba, ktorá netrpí takýmto postihnutím, alebo

d) v dôsledku telesného postihnutia nie je inak schopná držať knihu alebo s ňou manipulovať alebo zamerať svoj zrak či pohybovať očami v rozsahu, ktorý by bol bežne potrebný na čítanie;

3. „Rozmnoženina v prístupnom formáte“ je rozmnoženina diela alebo iného predmetu ochrany vyhotovená alternatívnym spôsobom alebo v podobe, ktorá umožňuje beneficentovi prístup k dielu alebo inému predmetu ochrany, čo znamená aj to, že takejto osobe sa umožní prístup tak ľahko a pohodlne ako osobe bez porúch alebo postihnutia uvedeného v bode 2;

4. „Oprávnená právnická osoba usadená v členskom štáte“ je subjekt, ktorý má povolenie alebo je uznaný členským štátom na poskytovanie vzdelávania, inštruktážnej prípravy, adaptívneho čítania alebo prístupu k informáciám pre beneficentov na neziskovom základe. Patrí sem aj verejná inštitúcia alebo nezisková organizácia, ktorá poskytuje beneficentom rovnaké služby, pričom ide o jednu z jej hlavných činností, jej inštitucionálnych záväzkov alebo súčasť jej verejného poslania.

Sme veľmi radi, že táto legislatíva otvára dvere pre rýchlu ratifikáciu Marakéšskej zmluvy Európskou úniou. Vďaka nej cezhraničná výmena autorským právom chránených sprístupnených kníh bude legálna pre neziskové použitie slúžiace nevidiacim a slabozrakým osobám a osobám s ďalšími poruchami čítania bez potreby súhlasu držiteľov autorských práv.

Náhrady držiteľom autorských práv sú v rozpore s cieľom zmluvy

Súčasne je nám veľmi ľúto, že táto legislatíva dovoľuje členským štátom EÚ zaviesť platenie kompenzačnej náhrady držiteľom autorských práv, čo považujeme za rozpor s jasným cieľom Marakéšskej zmluvy.

Nevidiaci ľudia musia zápoliť s knihami v neprístupných formátoch; špeciálne v prípade vzdelávacích materiálov, kde neprístupnosť neustále narastá. Usporiadanie do stĺpcov, grafy, obrázky, animované bubliny a ďalšie prostriedky zvyšujúce vizuálnu atraktivitu zatiaľ nemôžu byť sprístupnené nevidiacim osobám bez rozsiahlych znalostí, fantázie a skúseností.

Neexistuje technický nástroj, ktorý by nahradil tieto nevyhnutné ľudské zdroje. Týmito zručnosťami disponujú práve neziskové organizácie poskytujúce služby nevidiacim zákazníkom.

V článku 21 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím sa uvádza, že prístupné informácie musia byť dostupné bez zvýšenia ceny. Preto akákoľvek cena, poplatok alebo prípadný doplatok za výrobu prístupného formátu, ktoré zvyšujú regulárnu cenu, porušujú článok 21 Dohovoru.

Podľa nášho názoru, zabezpečenie prístupnosti dokumentov je základnou povinnosťou ich vydavateľa, potom však nezostáva žiadny priestor na čokoľvek okrem regulárnej ceny na štandardnom trhu.

Neférová „kompenzačná“ schéma

Pri transpozícii tejto európskej legislatívy do národných zákonov členských štátov musíme dôrazne pôsobiť proti implementácii tejto neférovej kompenzačnej schémy. Neodôvodnene sa označuje ako kompenzačná schéma lebo neexistuje žiadna ekonomická strata na kompenzovanie a vlády nikdy nepreukázali poškodenie vydavateľov sprístupnenými dielami.

Na Slovensku nie sú poskytované žiadne kompenzácie vydavateľom za sprístupňovanie ich diel a veríme, že možnosť zaviesť takéto kompenzácie nebude u nás využitá.

Sú však štáty, kde kompenzácie existujú a priemyselným lobistom sa podarilo presadiť ich povolenie, čo je v rozpore nielen s Marakéšskou zmluvou, ale aj s doteraz deklarovými stanoviskami Európskeho parlamentu a Európskej komisie.

(red)

BUDE VÁS ZAUJÍMAŤ

Občianska spoločnosť bude efektívne spolupracovať s verejnou správou

Úrad splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti v súčasnom období spúšťa pilotnú schému dvanástich projektov pod názvom Participatívna tvorba verejných politík.

Ide o národný projekt a projektový tím hovorí o celej schéme ako o akomsi „živom laboratóriu“, v rámci ktorého sa má overovať, ako funguje tvorba verejných politík za priamej účasti občianskej spoločnosti a ako vyzerá jej komunikácia s verejnou správou.

Tematicky je dvanásť pilotných projektov veľmi rôznorodých a overovanie bude preto veľmi pestré.

Čo majú všetky z nich spoločné je štruktúra partnerov v rámci jednotlivých projektov. Vždy je súčasťou nezisková organizácia, ktorá je expertom v určitej oblasti, ďalej subjekt verejnej správy, ktorého sa téma určitým spôsobom týka, a tretím partnerom každého z projektov je, samozrejme, Úrad splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti.

Riadiacim orgánom je v tomto prípade Ministerstvo vnútra, ide o operačný program Efektívna verejná správa.

Hlavný partner Úrad splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti si na implementáciu svojej schémy z mnohých prihlásených vybral tieto pilotné projekty:

1. Stratégia dlhodobej starostlivosti – Asociácia na ochranu práv pacientov/MZ SR, MPSVR SR
2. Participatívna realizácia koncepcie rozvoja práce s mládežou – Rada mládeže Slovenska/MŠVVaŠ SR
3. Krajská koncepcia environmentálnej výchovy a vzdelávania a osvetu v Trenčianskom kraji – regionálna úroveň – OZ Špirála/Trenčiansky samosprávny kraj
4. Poskytovanie sociálnej pomoci ľuďom s mentálnym postihnutím a ich rodinám – Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím/Bratislavský samosprávny kraj
5. Od Levoče po Spišský hrad – politiky medziobecnej spolupráce - klaster obcí Spiša Spišský Hrhov, Doľany, Domaňovce, Klčov, Nemešany, Baldovce, Buglovce
6. Mesto pre všetkých – integračná stratégia – Centrum pre výskum etnicity a kultúry/Mesto Svidník a obce z OZ Dukla
7. Stratégia nakladania s komunálnymi odpadmi v meste Partizánske – OZ Priatelia Zeme/Mesto Partizánske
8. Transparentnosť výkonu samosprávy a otvorené dáta – OZ Utópia/Mesto Hlohovec

9. Návrh stratégie zabezpečenia prístupnosti pre všetkých – Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska/Mesto Nitra
10. Využívanie verejných priestorov a plôch na lokálnej úrovni – Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť (SGI)/Hlavné mesto SR Bratislava
11. Trvalo udržateľná mobilita – Nadácia Ekopolis/Mesto Banská Bystrica
12. Integrácia marginalizovaných skupín do procesu tvorby verejných politík Rómsky inštitút/obec Lenartov

Veľmi nás teší, že do konečného výberu sa dostali až dve z našich členských organizácií a že problematika zdravotného postihnutia sa aj takto dostáva do povedomia väčšinovej spoločnosti. Sociálna pomoc ľuďom so zdravotným postihnutím aj problematika prístupnosti sú stále mimoriadne aktuálne a v konečnom dôsledku sa týkajú každého.

Živé laboratórium už začalo pracovať

Práca v živom laboratóriu sa pomaly rozbieha, komunikácia neziskových organizácií a subjektov verejnej správy je už v plnom prúde.

V júli sa v Liptovskom Mikuláši uskutočnilo stretnutie zástupcov všetkých dvanástich pilotných projektov a Úradu splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti, na ktorom sa nastavili pravidlá práce a jej vykazovania a navzájom sa všetci zoznámili. Zúčastnení skonštatovali, že na realizáciu projektov sa veľmi tešia a očakávania sú tiež veľmi vysoké.

Skúmať sa bude dva roky a po uplynutí tohto obdobia odborný tím, ktorý bude prácu priebežne sledovať, rozanalyzuje spoluprácu jednotlivých neziskoviek a ich partnerov z verejnej správy s prípraví odporúčania na zlepšenie tvorby participatívnych politík.

(red)

V júli sa v Liptovskom Mikuláši uskutočnilo stretnutie zástupcov všetkých dvanástich pilotných projektov a Úradu splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti, na ktorom sa nastavili pravidlá práce. FOTO: ÚNSS

EDF hľadá asistenta v oblasti e-prístupnosti

EDF v rámci spolupráce so spoločnosťou Google hľadá asistenta v oblasti politiky prístupnosti informačných a komunikačných technológií. Predmetom práce je podpora aktivít EDF v oblasti obhajoby prístupnosti informačných a komunikačných technológií (e-accessibility).

Hlavné úlohy

Úspešný uchádzač bude všetky svoje úlohy vykonávať na základe rozhodnutí riadiacich orgánov EDF a pod supervíziou odborníka EDF na nové technológie a inovácie v oblasti implementácie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, najmä pokiaľ ide o prístupnosť informačných a komunikačných technológií.

Počas stáže sa asistent bude venovať týmto činnostiam:

- výskum a analýza politík súvisiacich s osobami so zdravotným postihnutím v EÚ,
- príprava tlačových správ pre vnútornú potrebu aj externe a dokumentov pre aktivity EDF v oblasti obhajoby e-prístupnosti,
- asistencia pre EDF a jej členov pri aktivitách zameraných na rozvoj kapacít a realizáciu kampaní,
- vykonávanie úloh podľa pokynov nadriadeného.

[Úplný popis pozície si stiahnite tu.](#)

Hrubá nástupná mzda je 1800 eur mesačne plus benefity, trvanie stáže je šesť mesiacov.

[Žiadosť si stiahnite tu.](#)

Vyplnenú žiadosť vo formáte MS Word pošlite na e-mailovú adresu recruitment@edf-feph.org a označte ju: GF2017.

Konečný termín na doručenie žiadosti je 1. septembra 2017 do 17:00 bruselského času.

Kontakt

Muriel Da Via

EDF Finance & Human Resources Officer

recruitment@edf-feph.org

(red)